

Uus parlamentaarne foorum – mis, miks, kellele ja kuidas edasi?

Aare Kasemets (RiTo 1), Riigikogu Kantselei

Ülo Siivelt (RiTo 1), Eesti Õiguskeskus

Armas kriitiline lugeja ja võimalik kaasautor!

Nagu Riigikogu Toimetiste (RiTo) esinumbri artiklitest nähtub, püüab see parlamentaarne väljaanne endasse hõlvata nii poliitilise kui akadeemilise suunitlusega tekste. Uurides teiste riikide parlamentaarsete väljaandeid ja mõeldes Eesti demokraatia, infoturu ning Riigikogu põhiseaduslike ülesannete peale, tekkis esimene visioon RiTo kontseptsioonist ja sihtidest. Arvestades asjaolu, et Eesti ühiskond ja võimalik lugejaskond on arvult suhteliselt väike, siis pole otstarbekas luua kitsalt õigusele või poliitikale keskenduvat väljaannet – RiTo-st võiks kujuneda foorum, kus arutletakse Eesti riigi veelgi inimkeskemaks, õiglasemaks, rikkamaks ja konkurentsivõimelisemaks muutmise võimalusi.

RiTo tulevikukontseptsioonis on meie jaoks väga oluline, et ühtede kaante vahele jõuavad nii Riigikogu ja teiste põhiseaduslike institutsioonide kui ka Eesti ülikoolide, riigiasutuste ning aktiivsemate äriühingute ja mittetulundusorganisatsioonide esindajate seisukohad. Loodame, et see aitab kaasa koostöö tugevdamisele avaliku, era- ja mittetulundussektori vahel ning on oluliseks eelduseks ka seadusandluse kvaliteedi parandamisel. Kodanikeühiskonna mõtte kohaselt vastutame me kõik mingil määral ühiskonda ja õigussüsteemi loovate väärtuste hoidmise eest. Riigikogu seadusandlik tegevus puudutab kõiki olulisemaid ühiskonna alasüsteeme ja kuna õiguslik regulatsioon on kultuurilise, majandusliku ja administratiivse regulatsiooni kõrval “üks paljudest”, siis on ehk võhikulegi selge, et riigi juhtimine seaduste kaudu on ideaalis interdistsiplinaarse koostöö valdkond, mida Eesti põhiseaduse väärtustest lähtudes ei tohiks üksnes poliitikute ja juristide meelevalda jätta.

Paljude autorite arvates on nii õigussüsteem kui õigus ise viimaseid kantse, kuhu uue elektroonilise meedia ja üha globaliseeruva majandus- ning poliitikaelu mõjud alles hakkavad jõudma. Muutuv ühiskond muudab ka parlamendi ning õigussüsteemi käitumist, mis on sunnitud järele andma üha jõulisemale uuele meediale ja kodanikeühiskonnale ning otsima võimalusi uue *ühiskondliku kokkuleppe* sõlmimiseks. Need muutused on jõudnud Eestissegi ja väljenduvad näiteks avaliku sektori Internetti kolimises, riigi rolli piiramises, infovabaduse ja elektroonilise allkirja seaduste eelnõudes, seaduste, politsei- ja kohtustatistika andmebaasides ning samuti ärkava kodanikeühiskonna koostöös, kus inimesed järjest enam julgevad ja oskavad sekkuda oma ettepanekutega õigusloomesse ja teistesse riigiehituse osadesse nagu on kohane vabale inimesele vabas riigis. Kuidas see muutusteahel mõjutab Riigikogu kui kodanike esinduse töö sisu ja vormi, näitab lähitulevik.

Käesolev RiTo esimene number oli väljakutse toimetuskolleegiumile ja autoritele. Selle kogemuse, RiTo elektroonilisse portfelli laekunud kaastööde ja saadud arvustuste põhjal kaalume järgnevatel mõttetalgutel, mida RiTo kontseptsioonis ja teostamises muuta, milliseid eesmärgi ja sisulisi, vormilisi või stiililisi kvaliteedinõudeid autorite ette püstitada.

Luues koos Eesti esimeste parlamentaarsete toimetiste traditsiooni, toetume vanale ühistegevuse põhimõttele – *kus viga näed laita, seal tule ja aita!*

RiTo järgmise numbri ilmumine sõltub üksjagu käesoleva numbri vastuvõtust – lugejate arvamustest ja ettepanekutest. Alustatud seeria teine number võib ilmuda kas üksnes Internetiversioonina või nii Interneti- kui trükiversioonina hiljemalt k.a. septembris, mil algab uus Riigikogu istungjärk. RiTo teise numbri sisu kujuneb Riigikogus esitatud ettekannetest, uuringutest ja samuti ülikoolide ning kodanikeühenduste esindajate artiklitest–uurimustest.

Omaette olemuslikuks probleemiks on RiTo kolleegiumile erinevate poliitiliste erakondade esindatuse küsimus. Koalitsiooni ja opositsiooni rollide eristamine on parlamentarismist palju vanem nähtus ning eks see meenuta Eesti ühiskonnale vahel ka A. H. Tammsaare Vargamäe tegelaste jõukatsumisi. Praeguse kava kohaselt püüame neid küsimusi igal konkreetset juhul toimetuskolleegiumis otsustada, lähtudes *tugevama argumendi printsibist*, teiste riikide näidetest ja esimeste pretsedentide kogemusest. Väike teiste parlamentide väljaannete uuring näitab, et mahuliselt domineerib paratamatult valitsuskoalitsioon. Et tekiks arutelu ja dialoogi võimalus, püüame valitsuse algatusi esitavate ministrite ja Riigikogu liikmete tekstide juures anda ruumi oma seisukohtade avaldamiseks ka vastaspoolele. Opositsiooni–koalitsiooni esindatuse hea tava jälgimine on toimetuskolleegiumis Riigikogu liikmete Anti Liivi ja Ivar Tallo üks riskantsemaid ülesandeid.

Käesoleva RiTo esimese numbri puhul võiks ka arvata, et tegemist on Eesti valitsuse säästupoliitika või ÜRO vabatahtlike aasta deviisi range järgimisega, sest ükski autor ega toimetuskolleegiumi liige pole saanud honorari. Selline turumajanduse eiramine ei tarvitse jääda edaspidi reegliks. Et suurem osa RiTo materjalidest on Riigikogus esitatud ettekannete või Riigikogu Kantselei tellimisel teostatud uuringute veidi ajakirjanduslikumaks toimetatud versioonid, siis tuleb honorar kokkuleppel kõne alla juhtudel, kui keegi väljaspool riigiasutusi töötav inimene toimetab mõnda RiTo rubriiki või kui toimetuskolleegiumile saabunud ettepanekute alusel tellitakse mõni spetsiaalne uurimuslik artikkel.

Nagu eespool nimetatud, oli käesolev esinumber toimetuskolleegiumile proovikiviks, kus mitmed mõttetalgute käigus väljakäidud ideed ei ole leidnud veel sobivaimat vormi. Üheks näiteks on siin rubriigi “Riigikogu kõned” loomine. Meie arvates võiks igas RiTo numbris olla 1–5 kultuurilist tähendust omavat Riigikogus peetud kõnet, mida julgeme tuua tulevastele põlvedele Eesti poliitilise retoorika eeskujudeks. Loodame, et juba järgmises numbris leiame te mõned Riigikogus peetud ajaloolised või kaasaegsed kõned – kuid toimetuskolleegiumi mureküsimus seisneb selles, kes ning milliste kriteeriumide alusel esitab ettepanekuid ja teeb kõnede valiku. Siin võiks meile abiks tulla mõni sõltumatum politoloogide, ajaloolaste, juristide, sotsioloogide või (aja)kirjanike akadeemiline ühendus. Me ei tea, kas tingis seda Riigikogu liikmete järjest professionaalsemaks muutuv keelekasutus, riiklikult tähtis teema, istungil viibivad ajakirjanikud, kuluaarides leviv teade RiTo avamata rubriigist või kõik need kokku, kuid peame tunnistama, et k.a. 19. jaanuaril Riigikogus toimunud Euroopa Liidu alane debatt sisaldas Eesti rahva tuleviku teemal vähemasti 10 poliitilist kõnet, mille

tähendus ei tuhmü ka aastaks 2025 –

[vhttp://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2000/01/t00011902-05.html#P301_65135](http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2000/01/t00011902-05.html#P301_65135).

RiTo püüab olla avatud foorum, mis avaldab tasakaalustatud viisil Riigikogu põhiseaduslike ülesannetega seotud seisukohti, uuringuid ning ettepanekuid ja kajastada jõudumööda nii ülaltoodud suuri muutusi kui ka riigi igapäevaelus tõstatuvaid probleeme, mis vajaks arutelu kodanike esinduskogu tasandil. RiTo sihtauditooriumiks on kõik Riigikogu tööga seotud põhiseaduslikud institutsioonid, samuti Eesti riikluse ning ühiskonna arenguga tegelevad kõrgkoolide õppetoolid ning huvitatud äri- ja mittetulundusühingute esindajad. Eraldi oluliseks auditooriumiks on teiste riikide parlamentide info- ja uurimisteenistused, samuti Eestis esindatud välisriikide saatkondade esindajad – seda kõike RiTo esikaanelt algava ingliskeelse *summary* kaudu. Euroopa Parlamendiuuringute ja Dokumentikeskuse koostöövõrgus, mis ühendab uurimis-teenistusi 47-s Euroopa parlamentaarses kojas ja USA Kongressis, on kokku lepitud, et huvitatud pooled leiavad ingliskeelsete *summary*’te põhjal ise, milliseid artikleid või uuringuid nad endile tõlkida lasevad.

Kõik RiTo lugejad võivad saada ka RiTo kaasautoriteks. Vastavad ettepanekud ja ideed palume lahkesti saata toimetajatele või RiTo toimetuskolleegiumi liikmetele (vt. Impressum). Artiklite sobivaks keskmiseks pikkuseks võiks olla 3000 – 4000 sõna. Samuti on oodatud teksti ilmestavad joonised, tabelid, graafikud ja asjakohased fotod või karikatuurid.

Seoses oluliste konverentside või riiklikult tähtsate küsimuste aruteluga antakse erandjuhul välja ka RiTo erinumbreid. Numbrite maht sõltub laekunud ettepanekute sisust ja kaastööde arvust – sarnaselt Saksa Bundestagi väljaandega “Zeitschrift für Parlaments Fragen” võiks RiTo maht varieeruda 100st kuni 400 leheküljeni, rääkimata Internetiversioonist, mis oma maailma laieneva võrgustikuga on infoallikana hõlvamatu.

NB! Toimetuskolleegiumi liikmed ootavad Riigikogu ülesannetega seotud uuringute, esseede ja artiklite pakkumisi hiljemalt k.a. 19. maiks.

Riigikogu Toimetised peaks kujunema foorumiks, kus arutletakse Eesti ühiskonna ja riikluse jätkusuutlikumaks muutmise võimalusi sellisel viisil, et nad jõuaksid avaliku ja parlamentaarse arutelu järel ka valitsuskabineti ja ministriumide otsustesse.